

OSVALD CARDONA, ASSAGISTA, CRÍTIC I VERDAGUERISTA

Osvald Cardona i Roig va néixer a Barcelona el 14 d'agost de 1914 i hi va morir el 14 de desembre de 1987. De formació autodidacta, es dedicà a les assegurances i va tenir un alt càrrec a la companyia suïssa Winterthur. De ben jove va escriure poesia, però no arribà a publicar-ne cap llibre. A través de Rafael Tasis va poder col·laborar al setmanari «Mirador» i durant la guerra va conèixer Joan Oliver i formà part de l'Agrupació d'Escriptors Catalans. A la immediata postguerra treballà per la clandestinitat cultural i, des del 1939, connectà amb la penya literària «Oasi» i des del 1943 assistí assíduament a les sessions clandestines del grup «Estudi», dels «Amics de la Poesia» i dels «Estudis Universitaris Catalans». I també a les sessions literàries de catacumba a casa dels escriptors Josep Iglésies i Miquel Saperas. Deixeble de Pompeu Fabra el curs 1936-37, Cardona assolí un profund coneixement del llenguatge i esdevingué un gran corrector de català. El seu primer llibre *La poesia eucarística a Catalunya després de Verdaguer* (Ed. Barcino 1952) fou publicat amb motiu del Congrés Eucarístic Internacional de Barcelona d'aquell any. Es tracta d'una visió de conjunt de mig segle de poesia eucarística. Cardona en ressegueix el tema en prop de setanta poetes, tot combinant les citacions amb els comentaris. Posa l'accent en dos poetes eucarístics (Bertran i Oriola i López-Picó) i en els llibrets privats de poemes de primera comunió dels anys quaranta i cinquanta que servien per donar fe de vida literària. *Com és la poesia* (Ed. Barcino 1953) es correspon a un assaig breu i unitari sobre l'essència de la poesia, a través de diverses definicions prou conegudes i d'uns apartats que dedica a la inspiració, el llenguatge, el *métier* i la «poesia pura». Cardona des del principi concreta: «Tindrem, doncs, quatre mots a combinar per a definir la poesia i amb ells podríem crear un circuit sense fi, passant sempre pels quatre punts: bellesa, paraula, emoció, ritme».

De Verdaguer a Carner (Ed. Selecta 1960), premi d'assaig «Josep Yxart» de 1959, se subtitula «assaig sobre afinitats entre grans poetes»: Verdaguer i Lamartine, treball de literatura comparada; el parallelisme entre Joan Alcover i Miquel Costa i Llobera i una interpretació personal de temes i fonts de la poesia carneriana. L'obra revela un profund coneixedor de la poesia i una actitud discreta, de vegades de glossador, gens dogmàtica. *Joaquim Ruyra* (Ed. Barcino 1966) és un excellent resum biogràfic de l'escriptor, didàctic i documentat, que segueix l'itinerari personal i el literari llibre per llibre. *El temps de Josep Carner* (1899-1922) (Rafael Dalmau, editor 1967) és una

ampla panoràmica a través de l'home, els llibres i el clima del Nou-cents, i «vol donar una visió de l'obra carneriana —escriu Cardona— fins que assoleix la plenitud i situar-la en el temps i en el medi dins aquesta Barcelona nostra». Cal destacar-hi alguns punts de vista crítics i assagístics originals i el coneixement de l'època. El 1968 Cardona publicà un breu assaig sobre *L'ambient i el llenguatge de Prudenci Bertrana* dins el volum *En el centenari de Prudenci Bertrana*, escrit en col·laboració amb Aurora Bertrana i Josep Iglésies.

Art poètica de Maragall (Ed. Selecta 1971), premi d'assaig «Josep Yxart» 1970, és un dels seus llibres més ambiciosos i elaborats com un sol tot. Cardona hi matisa la teoria maragalliana de «la paraula viva» i dedica breus capítols als següents punts: emoció, expressió, retòrica, el poeta omniscient, el vers, naturalitat, elaboració, el ritme prosòdic, els mots, els sons i l'experiència del poeta. No es tracta només d'un assaig sinó que les notes indiquen una voluntat erudita. Els dos darres llibres, també unitaris, no summa de diversos estudis, responen a dues de les seves afeccions més clares: l'interès per l'obra de Verdaguer i per la relació entre llengua i poesia. *Els grups de vocals en contacte* (Fundació Salvador Vives i Casajuana, Barcelona 1977), amb pròleg de Josep Maria Casas i Homs, fou accésit al premi «Pompeu Fabra» 1976 de l'Institut d'Estudis Catalans i se subtitula «un tema de llengua i poètica». Cardona es basa en la normativa de Fabra i ressegueix la qüestió des dels trobadors provençals fins als nostres dies i no solament en els poetes sinó en els preceptistes, els diccionaris de la rima, en la literatura popular, en les gramàtiques de la Renaixença fins a Fabra, en la castellanització de la nostra poètica, etc. Com diu el prologuista, Cardona «retreu mancances, atemptats a la gramàtica, barbarismes, defectes de prosòdia. I demana als escriptors que assoleixin un nivell mínim de dignitat que els faci entendre la normativa i, sobretot, obeir-la», tot afaïçonant una obra d'una autèntica preceptista actual. *Els goigs i els càntics de Jacint Verdaguer* (Ed. Barcino 1986) és un dels seus llibres més erudits. Estudia com es documentava Verdaguer per escriure una mena de poesia, que tenia una finalitat pastoral i de comunicació amb la gent a través de la pietat popular, aclareix les confusions i els matisos entre goigs, càntics i altres poemes devots i inventaria cronològicament les edicions en fulls solts dels poemes verdaguerians, tot fent l'anàlisi de qüestions mètriques, etc.

Cardona col·laborà amb una munió d'articles de retòrica i poètica al *Diccionari de la literatura catalana* (Ed. 62, 1979), traduí *Els deures dels homes* (Ed. Barcino) de Silvio Pellico, *El viatge de Nadal* (Ed. Delos-Aymà, 1963), de Marie Noel, *Història de Crist* (Ed. Fax, Madrid 1966) de Papini i *Sonets, cançons i madrigals* (Ed. Alpha, 1955) de Petrarca, en vers i en rima, que revelen el seu bon gust, la seva fidelitat a l'original i el seu *métier*. Deixà inèdita una versió de *Les floretes de Sant Francesc* i fragments de Lamartine, Tasso, Pascoli i Ariosto, a més d'un parell de reculls de poemes propis. I assaigs dispersos que caldria aplegar en un volum.

Osvald Cardona es formà dins el Noucentisme, però mantingué sòlides

actituds més tradicionals en els seus judicis literaris, especialment d'arrel maragalliana. El conjunt de la seva obra, que és molt apreciable, tot i que hi ha moment d'un to menor, en els darrers llibres assoleix el caràcter de tractadista i d'erudit més enllà dels seus assaigs, ponderats i suggestius, que formen la primera part de la seva obra.

És imminent la publicació d'una obra sobre els goigs de Sant Ramon de Penyafort, que fou premiada pòstumament a Vilafranca del Penedès.

Albert Manent